

Sygn. akt III AUa 174/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Ewa Piotrowska (spr.)
Sędziowie	SSA Jolanta Ansion SSA Maria Małek - Bujak
Protokolant	Sebastian Adameczyk

po rozpoznaniu w dniu 15 października 2013 r. w Katowicach

sprawy z odwołania W. K. (W. K.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Częstochowie

z dnia 20 listopada 2012 r. sygn. akt IV U 1384/12

oddala apelację.

/-/ SSA J. Ansion /-/ SSA E. Piotrowska /-/ SSA M. Małek-Bujak

Sędzia Przewodnicząca Sędzia

Sygn. akt III AUa 174/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 20 listopada 2012 roku Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. z dnia 18 czerwca 2012 roku

i stwierdził, że ubezpieczona W. K. nie ma obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia z tytułu emerytury za okres od 1 grudnia 2008 roku do 28 lutego 2011 roku w kwocie 25.975,48 zł i ustawowych odsetek w kwocie 6.826,84 zł.

Sąd Okręgowy ustalił, że decyzją z dnia 21 października 2009 roku organ rentowy odmówił ubezpieczonej W. K. prawa do emerytury. Wyrokiem z dnia 30 grudnia 2009 roku Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie oddalił odwołanie od zaskarżonej decyzji. Na skutek apelacji ubezpieczonej Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 25 lutego 2010 roku zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję organu rentowego i przyznał ubezpieczonej emeryturę od dnia 1 grudnia 2008 roku.

Decyzją z dnia 30 marca 2010 roku organ rentowy wykonał prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach i przyznał ubezpieczonej emeryturę od dnia 1 grudnia 2008 roku.

Pismem z dnia 2 kwietnia 2010 roku ubezpieczona została poinformowana, że w przypadku złożenia skargi kasacyjnej przez organ rentowy i uwzględnieniu jej przez Sąd Najwyższy kwota wypłaconego świadczenia będzie podlegała zwrotowi.

W wyniku złożenia skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 7 grudnia 2010 roku uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 lutego 2010 roku i przekazał temu Sądowi sprawę do ponownego rozpoznania, a wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2011 roku Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił apelację ubezpieczonej.

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 29 marca 2012 roku odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej wniesionej przez ubezpieczoną od w/w wyroku.

Sąd I instancji uznał, że odwołanie ubezpieczonej zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy, wskazując na art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że osoba, która nienależnie pobrała świadczenie, jest obowiązana do ich zwrotu, a za nienależnie pobrane świadczenie uważa się świadczenie wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczenia albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub części jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

W sprawie bezspornym jest, że ubezpieczona pobrała emeryturę na podstawie prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 4 września 2007 roku, sygn. I UK 90/07 za nienależnie pobrane świadczenie uważa się świadczenie nie przysługujące na skutek okoliczności leżących po stronie ubezpieczonego.

Nie można przyjąć, aby doszło do nienależnego pobrania świadczenia, jeżeli jego wypłata (mimo zaistnienia wskazanych okoliczności) nastąpiła z przyczyn niezależnych od ubezpieczonego - a to na skutek wydania przez organ rentowy decyzji realizującej nieprawomocny, ale wykonalny wyrok sądu.

W niniejszej sprawie ubezpieczona pobierała emeryturę na podstawie decyzji organu rentowego stanowiącej wykonanie prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach, zatem nie pobrała nienależnego świadczenia w rozumieniu powołanego wyżej przepisu.

Apelację od wyroku wniósł organ rentowy.

Zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości organ rentowy zarzucił temu wyrokowi naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS poprzez

uznanie, że ubezpieczona nie jest zobowiązana do zwrotu pobranego świadczenia emerytalnego, pomimo tego, że miało ono charakter nienależny i o czym ubezpieczona została prawidłowo pouczona.

W oparciu o podniesione zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy podniósł, że po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2011 roku sygn. akt: III AUa 457/11 oddalił apelację ubezpieczonej, co przesądziło o braku jej prawa do emerytury za okres od 1 grudnia 2008 roku do 28 lutego 2011 roku.

Zdaniem apelującego, w sprawie wystąpiły przesłanki żądania zwrotu świadczenia na podstawie art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS, ponieważ świadczenie wypłacone zostało pomimo istnienia okoliczności powodujących brak prawa do emerytury, przy czym ubezpieczona została pouczona o tych okolicznościach, a podstawą odmowy prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z FUS był brak statusu pracowniczego ubezpieczonej, bowiem przed złożeniem wniosku o emeryturę ubezpieczona była stroną umowy zlecenia, o czym O/ZUS konsekwentnie informował odwołującą.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 lutego 2010 roku zaskarżony skargą kasacyjną, został wykonany, z zastrzeżeniem zwrotu zawartym w pouczeniu (pismo z dnia 2 kwietnia 2010 roku) i ubezpieczona powinna się była zatem liczyć z obowiązkiem zwrotu.

Pobieranie świadczenia na mocy wyroku, który może zostać uchylony jest obciążony ryzykiem weryfikacji jego treści, a co za tym idzie odpadnięciem podstawy prawnej świadczenia, które uzyskuje charakter nienależny. Taka sytuacja zaistniała w sprawie objętej apelacją.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja podlega oddaleniu.

Sąd Apelacyjny w całości podziela ustalenia oraz stanowisko zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, a to wobec trafności ustaleń oraz oceny dokonanych przez Sąd I instancji, zawartych w zacytowanym pisemnym uzasadnieniu.

Przedstawione przez organ rentowy w apelacji argumenty nie wnoszą do sprawy żadnych nowych okoliczności faktycznych ani prawnych, mogących stanowić podstawę zmiany zaskarżonego orzeczenia, a stanowią jedynie polemikę z dokonaną przez Sąd I instancji, w ramach swobodnej oceny dowodów, interpretacją przepisów ustawy, wspartą stabilnym orzecznictwem Sądu Najwyższego.

Zgodnie z art. 138 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS za nienależnie pobrane świadczenia uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

W ocenie Sądu Apelacyjnego hipotezą powołanego przepisu objęte są okoliczności faktyczne o obiektywnym, niespornym i nie budzącym wątpliwości charakterze (jak zgon osoby uprawnionej do świadczenia, ukończenie nauki w szkole, osiągnięcie określonego wieku), oraz takie, które ubezpieczony może wprost odnieść do swojej sytuacji, a nie takie okoliczności, które mogą hipotetycznie się spełnić (np. na skutek przyszłego orzeczenia Sądu Najwyższego).

W takiej sytuacji sformułowanie przez organ rentowy pouczenia, że przyznane na mocy prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego świadczenie może zostać uznane

za nienależne jeśli wyrok Sądu Apelacyjnego zostanie uchylony nie jest pouczeniem, o którym mowa w art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, skutkującym koniecznością zwrotu świadczenia, tylko hipotetycznym założeniem opartym na przyszłej

i niepewnej przesłance. Innymi słowy kwestia poglądu obranego w sprawie przez Sąd Najwyższy jako sąd prawa, a nie sąd faktu, nie stanowi obiektywnej przesłanki o charakterze faktycznym stanowiącej spełnienie warunku.

Ponadto, żądanie zwrotu nienależnego świadczenia z ubezpieczenia społecznego uzasadnione jest tylko wobec osoby, która otrzymała świadczenie bez podstawy prawnej

i tylko wówczas, gdy miała świadomość, że wypłacone świadczenie jej się nie należy. Skoro zatem ubezpieczona otrzymała prawo do świadczenia na mocy prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego nie sposób uznać, że uzyskała je bez podstawy prawnej.

Stąd uznanie przez Sąd Apelacyjny powoływanego przez apelującego pouczenia

o nienależnym świadczeniu za zasadne, po prawomocnym wyroku tego Sądu, godziłoby

w prawomocne rozstrzygnięcie tego Sądu, w powagę rzeczy osądzonej i dobro wymiaru sprawiedliwości i naruszałoby normy art. 365 § 1 i art. 366 Kodeksu postępowania cywilnego.

Dlatego też Sąd Apelacyjny uznał, że w sprawie nie zostały spełnione obie przesłanki z art. 138 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS i na mocy art. 385 k.p.c. orzekł o oddaleniu apelacji organu rentowego jako bezzasadnej.

/-/ SSA J. Ansion /-/ SSA E. Piotrowska /-/ SSA M. Małek-Bujak

Sędzia Przewodnicząca Sędzia

JM